

הקמת הוסטלים לנפגעי נפש בשכונות עירוניות

סמינר עיר מרחב ויחסים חברתיים

בהנחיית ד"ר ניר גזית

חלי רייכר

סבטה שילקרוט

רקע: בשנים האחרונות החלה להתפתח מגמת האל-מיסוד לפיה יש להעביר את הטיפול בנפגעי הנפש מבתי החולים הפסיכיאטריים לקהילה. עקב כך, נוצרו מסגרות רבות לדיור וטיפול בנפגעי נפש בקהילה. מטרת עבודתנו הינה לחקור את השפעת מגמה זו על המרחב העירוני.

שאלת מחקר: כיצד משפיעה הקמתו של הוסטל לנפגעי נפש על אורח החיים והיחסים החברתיים בשכונת מגורים?

שיטה: המחקר מתמקד כמקרה בוחן בהוסטל לנפגעי נפש השייך לעמותת "אנוש" ונמצא בתוך שכונות מגורים בחדרה. המחקר מתבסס על שתי תצפיות ועשרה ראיונות עומק עם תושבי השכונה, צוות העובדים בהוסטל ודייריו.

ממצאים:

אל מיסוד: להעברת הטיפול בנפגעי הנפש לקהילה תוצאות חיוביות לגבי שיקומם של נפגעי הנפש. המגורים בקהילה מאפשרים להם לקיים אורח חיים נורמטיבי יותר ולרכוש מיומנויות לתפקוד עצמאי.

סטיגמה: בקרב התושבים הייתה התנגדות רבה להקמת ההוסטל שנבעה מתוך דעות שליליות וסטריאוטיפים על נפגעי הנפש, אך משהוקם ההוסטל הדיירים ציינו כי אינו מפריע לתפקוד השכונה ואינם חשים בקיומו. מרבית התושבים אף לא ידעו כי במקום קיים הוסטל לנפגעי נפש.

הטרופיה של הסטייה: התנגדות התושבים להקמת ההוסטל בשכונתם הופכת את ההוסטל ל"מרחב של סטייה" (פוקו, 2003). מאבק תושבי השכונה כנגד הקמת ההוסטל חושף כי תושבי השכונה רואים בדיירי ההוסטל את הסוטה ו"האחר". בהתאם, תושבי השכונה רואים את המרחב שלהם כאנטיתזה למרחב הסוטה ומשתמשים בו בכדי להגדיר עצמם כנורמטיביים.